

Jaarverslag 2020

Commissie van toezicht bij
FPC de Oostvaarderskliniek

Inhoudsopgave

1. De kliniek en de Commissie van Toezicht.....	pag. 1
2. Jaarcijfers.....	pag. 3
3. Activiteiten in het kader van de advies – en toezichthoudende taak.....	pag. 4
4. De bemiddelingstaak	pag. 6
5. De rechtsprekende taak	pag. 7
6. Management- en totaaloverzicht KLAVER.....	pag. 7
7. Algemene conclusie	pag. 8

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag van de CvT bij de Oostvaarderskliniek te Almere. Hierin zullen de belangrijkste zaken die in 2020 zijn voorgevallen aan de orde komen.

Ten aanzien van de door onze CvT in het afgelopen jaar ontvangen klachten en de wijze van afhandeling daarvan, verwijs ik u graag naar de inhoud van dit verslag.

mr. drs. T. Fuchs,
voorzitter

1. De kliniek en de Commissie van Toezicht

1.1 De inrichting

De Oostvaarderskliniek (hierna: OVK) is een forensisch psychiatrisch centrum (FPC) en geeft uitvoering aan de tbs-maatregel. Gericht op de veiligheid van de samenleving behandelt FPC de Oostvaarderskliniek patiënten met aantoonbaar risicovol gedrag met als belangrijkste doel een veilige terugkeer in de maatschappij. De OVK biedt plaats aan ongeveer 140 patiënten.

De verdeling van plekken binnen de OVK was in het verslagjaar als volgt.

- 113 plekken voor intramurale tbs-patiënten;
- 11 plekken voor transmurale tbs-patiënten;
- 21 plekken voor patiënten in de FVK;
- Indien de bezetting het toelaat zijn er tijdelijk bedden beschikbaar voor patiënten met een andere strafrechtelijke titel.

Er waren voor het jaar 2020 geen administratieve plekken opgegeven

1.2 De Commissie van Toezicht

De CvT bestond verder uit de volgende personen.

- Voorzitter CvT, alsmede voorzitter van de beklagcommissie:
mr. T. Fuchs, lid sinds 12 oktober 2009 en per 1 januari 2017 benoemd tot voorzitter.
- Leden, te weten:
 - C.R. van Gonter, lid sinds 1 december 2006
 - E.H.M. Menting, lid sinds 1 september 2017
 - J.A. Neslo, lid sinds 1 oktober 2017
 - J.A. van Breukelen, lid sinds 8 juni 2009
 - B.J. Koevoet, lid sinds 1 januari 2011
 - A. Schop, lid sinds 1 september 2015
 - R. Jager, lid sinds 14 oktober 2019.

Van de CvT maken deel uit: een plv. rechter tevens advocaat, een psychiater en gepensioneerd psychiater, advocaten, sociaal psychiatrisch verpleegkundigen en een opnamecoördinator.

In het verslagjaar heeft de heer H.H.J. Harmeijer de commissie verlaten. Wij danken hem voor zijn inzet. De commissie heeft besloten geen sollicitatieprocedure te starten omdat de huidige bezetting voldoende is qua aantal.

Gedurende het verslagjaar is de commissie ondersteund door het bureau commissies van toezicht in de Rechtbank Midden-Nederland locatie Utrecht (het secretariaat), waarbij mw. mr. G. Mulder (tot augustus

2020) en mw. mr. C.S.T. Geenen (vanaf december 2020) de werkzaamheden van ambtelijk secretaris van de commissie heeft uitgevoerd. Plv. secretarissen mw. mr. Braam-van Toll en mw. Gill-Blom van september tot en met november waargenomen.

1.3 Deskundigheidsbevordering

In het kader van deskundigheidsbevordering zijn in dit verslagjaar de volgende opleidingen en cursussen gevolgd en bijeenkomsten bijgewoond:

- Cursus penitentiair recht (secretaris)

2. Jaarcijfers

In het jaar 2020 zijn in totaal 11 beklagzittingen gehouden. Alle zittingen werden met een voltallige/meervoudige beklagcommissie behandeld. Tijdens de reguliere zittingen werden ook klachten met betrekking tot dwangbehandeling behandeld. Bij deze zittingen nam een psychiater plaats als bijzitter in de beklagcommissie.

In het verslagjaar zijn in totaal 110 klachten bij het secretariaat binnen gekomen en een totaal van 112 klachten afgedaan.

Hieronder een overzicht van de ingekomen klachten in het jaar 2020 ten opzichte van het jaar 2019, onderverdeeld naar soort uitspraak.

Afdoening	2019	2020
Ongegrond	38	21
Gegrond	5	2
Deels gegrond	6	0
Niet-ontvankelijk	48	40
Ingetrokken (ter zitting)	19	0
Ingetrokken na bemiddeling	6	20
Afdoening na rogatoir verzoek	8	8
Overgedragen	1	1
Totaal	131	112

De meest voorkomende klachten betroffen:

- Ordemaatregel (18 klachten);
- Bejegening (16 klachten). *Een stijging van 5 naar 16 klachten.*

Wat verder opvalt is dat het aantal controle klachten is gedaald van 18 in 2019 naar 0 klachten in 2020.

3. Activiteiten in het kader van de advies- en toezichhoudende taak

Toezicht/Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een aantal onderwerpen besproken waar de commissie van toezicht zich in 2020 mee heeft beziggehouden. Het betreft onderwerpen waar de commissie aandacht voor heeft gevraagd. Ten aanzien van deze onderwerpen heeft de commissie op meer of minder directe wijze geadviseerd dan wel haar toezichhoudende taak uitgevoerd.

Eens per maand, met uitzondering van de maand augustus, vergadert de commissie van toezicht met de (plaatsvervangend) directeur en juridisch medewerkers van de kliniek. Gelet op de maatregelen tegen de verspreiding van het corona-virus (COVID-19) zijn de vergaderingen vanaf april 2020 via *Skype for Business (SfB)* gehouden. Na enkele vergaderingen vond er een na overleg plaats waarbij in voorkomende gevallen punten besproken werden buiten aanwezigheid van de directie.

In de vergaderingen met de directeur wordt aan een aantal onderwerpen standaard aandacht besteed. Deze onderwerpen zijn, voor zover relevant: uitspraken van de RSJ, het verslag van de maandcommissarissen, ingekomen stukken en mededelingen van de voorzitter en de directie. Meer specifiek hebben de volgende onderwerpen de aandacht van de commissie van toezicht gehad en deze onderwerpen zijn uitgebreid/veelvuldig besproken in de vergaderingen:

3.1 De maatregelen tegen de verspreiding van het corona-virus

Op vrijdag 13 maart 2020 is door de Minister van Rechtsbescherming een aantal maatregelen genomen om het coronavirus ook binnen onder andere de (tbs-)klinieken in te dammen. Het ging hier onder andere om het stopzetten van het bezoek, het niet meer verlenen van verlof en het beperkt contact met de advocaat via de telefoon. Daarnaast heeft de kliniek zelf een Actieteam opgericht dat wekelijks (of vaker) bij elkaar kwam voor het evalueren van de situatie en het opstellen van actieplannen. Het coronavirus had ook invloed op een hoger ziekteverzuim onder het personeel. Hierdoor werd de kliniek genoodzaakt om periodes een zondagdienst te draaien op dinsdagen.

De maatregelen hadden vanzelfsprekend ook invloed op het werk van de commissie van toezicht/klachtencommissie. Zo kon de maandcommissaris de kliniek niet bezoeken en werd omgeschakeld naar telefonische gesprekken. Gedurende het jaar zijn er meerdere klachten binnengekomen bij het secretariaat over zaken gerelateerd aan deze maatregelen. De commissie heeft meermaals aandacht gevraagd voor het duidelijk communiceren met patiënten over de veranderingen binnen het coronabeleid.

3.2 Incidenten 2019 en september 2020

Tijdens de vergaderingen is meermaals aandacht besteed aan rapporten en onderzoeken over de incidenten uit het voorgaande jaar.

In het verslagjaar raakte een patiënt – tijdens zijn verlof - betrokken bij een zedendelict. De Inspectie Justitie en Veiligheid heeft onderzoek gedaan naar de procedures en gang van zaken rondom deze

patiënt. Als gevolg van dit incident zijn alle verloven van de patiënten op de afdeling Kievit tijdelijk opgeschort.

Daarnaast is binnen de kliniek een medewerkster ernstig gewond geraakt bij een geweldsincident binnen de kliniek door een patiënt. De kliniek heeft gelijk een procedure gestart voor melding van arbeidsomstandigheden waarmee verantwoordelijkheid wordt erkend. Eveneens heeft de kliniek onderzoek verricht naar de toedracht van dit incident en heeft hierover de inspectie geïnformeerd. Het rapport en de voortgangen daarvan zijn meermaals met de directeur besproken tijdens vergaderingen.

Gedurende 2020 is de kliniek, naar aanleiding van (o.a.) incidenten, meermaals in de media geweest. De berichtgeving in de media veroorzaakte de nodige zorgen bij het Ministerie maar ook bij medewerkers. Hierover is eveneens tijdens vergaderingen uitgebreid gesproken tussen directie en Commissie van Toezicht.

3.3 A-dwangbehandeling

In 2020 was er sprake van zeven (voorgenomen) beslissingen tot a-dwangbehandeling. De betreffende patiënten zijn volgens het protocol bezocht door de maandcommissaris, die verslag heeft gedaan van de bevindingen en dit aan de secretaris en/of voorzitter heeft gestuurd. De werkwijze bij een voornemen tot a-dwangbehandeling bleek aan de zijde van de kliniek en aan de zijde van de commissie op sommige punten nog onduidelijk. Dit heeft geleid tot een duidelijker vastgelegde werkwijze met betrekking tot de procedure en de communicatieroutes zoals de termijn waarop het voornemen aan de commissie verzonden dient te zijn en de termijn waarop een terugkoppeling aan de kliniek wordt verwacht.

De RSJ heeft in een uitspraak over een verlenging van een a-dwangbehandeling geoordeeld dat het wenselijk is dat er bij de tweede of derde verlenging wederom een second opinion plaats vindt, terwijl de wet dit niet vereist¹. De beroepscommissie heeft dit in latere uitspraken ook vaker herhaald. Onlangs heeft de beroepscommissie dit standpunt nog bevestigd²:

“De wet vereist niet dat het advies van een onafhankelijke psychiater wordt ingewonnen in het geval van voortzetting van een a dwangbehandeling. De beroepscommissie acht het uit het oogpunt van zorgvuldigheid wel aanbevelingswaardig dat bij langlopende dwangtrajecten met enige regelmaat door een onafhankelijke psychiater de noodzaak en toepassing van de a dwangbehandeling worden getoetst. De onafhankelijke psychiater kan ook werkzaam zijn bij dezelfde instelling als de behandelend psychiater, mits de psychiater die de second opinion uitvoert gedurende een periode van meer dan een jaar niet bij de behandeling van klager betrokken is geweest.

De beroepscommissie acht het in ieder geval aangewezen dat een dergelijke toets telkens om de zes maanden plaatsvindt. De beroepscommissie wijkt hiermee af van eerdere uitspraken waarin van een andere frequentie werd uitgegaan. De beroepscommissie is van oordeel dat een halfjaarlijkse toets van de noodzaak van voortzetting van de a dwangbehandeling door een onafhankelijke psychiater bijdraagt aan de zorgvuldigheid van de genomen beslissing en de hieraan ten grondslag liggende motivering.

¹ RSJ R-19/3442/TA en R-19/3445/TA 28 augustus 2019

² RSJ 20/16432/TA 5 maart 2021

Deze motivering kan van groot belang zijn voor de verpleegde zelf alsook voor de beoordeling van het eventuele beklag en beroep dat de verpleegde tegen voortzetting van de a dwangbehandeling kan indienen. De beroepscommissie zal dan ook bij volgende verlengingsberoepen de (meest recente) second opinion onderdeel laten uitmaken van de beoordeling.”

3.4 De wet verplichte GGZ

Per januari is de wet BOPZ vervangen door de Wet verplichte GGZ. In samenspraak tussen de kliniek en de commissie is besloten dat de huidige samenstelling van de Commissie van Toezicht ook zal fungeren als klachtencommissie. Bij complexe klachten zal dit in samenwerking gaan met de Van der Hoeven kliniek.

4. De bemiddelingstaak

Het maandcommissariaat werd beurtelings gedurende een maand door een lid van de commissie van toezicht verzorgd. In verband met de werkzaamheden als voorzitter van de beklagcommissie heeft de voorzitter niet als maandcommissaris gefungeerd. Door de maandcommissaris werd tweemaal in de maand spreekuur gehouden op een vastgesteld tijdstip. Tijdens het spreekuur heeft de maandcommissaris zich op de hoogte gesteld van de sfeer en de gang van zaken in de kliniek, klachten besproken met de patiënten en waar mogelijk klachten bemiddeld. Hiervan werd schriftelijk verslag gedaan. Deze verslaglegging werd in de vergadering mondeling toegelicht. Er is, naast de maandcommissarisverslagen, geen aparte administratie bijgehouden over hoe vaak en door wie de spreekuren zijn bezocht.

De uitbraak van de corona-crisis heeft ervoor gezorgd dat de maandcommissarissen hun werkwijze aan hebben moeten passen in overeenstemming met de geldende maatregelen tegen de verspreiding van het corona-virus (COVID-19). Na de uitbraak heeft de kliniek een vergaderruimte in het voorgebouw ingericht voor de komst van de mc waarbij rekening kon worden gehouden met de 1,5 meter afstand. Eveneens was het voor de mc in samenwerking met de COSO mogelijk

De werkzaamheden van de maandcommissaris leverden een bijdrage aan de oordeelsvorming van de commissie van toezicht over het klimaat in de kliniek. Ook is het de maandcommissaris regelmatig gelukt een bijdrage te leveren aan de oplossing van problemen van patiënten, alsmede aan de beantwoording van vragen. Regelmatig heeft de maandcommissaris kunnen bemiddelen ('ingetrokken na bemiddeling'). Het komt ook voor dat patiënten hun klachten intrekken, al dan niet, nadat zij met de maandcommissaris hebben gesproken ('ingetrokken'). In 2020 zijn 20 klachten na bemiddeling ingetrokken, dit was een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. Er zijn uiteraard door de gesprekken met de maandcommissaris ook formele klachten voorkomen.

Een afvaardiging van de CvT, waaronder de voorzitter, heeft gedurende het verslagjaar op 14 december een overleg gehad met de ondernemingsraad en op 22 december met de patiëntenraad. Beide gesprekken hebben middels Skype plaatsgevonden. Tijdens deze overleggen heeft de CvT uitleg gegeven over haar taken/bevoegdheden, maar ook over haar onafhankelijke positie ten opzichte van de

directie van de kliniek. Het streven is om de gesprekken met de ondernemingsraad en de patiëntenraad zoveel mogelijk jaarlijks te voeren. De gesprekken met de patiëntenraad worden als zeer waardevol ervaren. Het is belangrijk dat de CvT goed zichtbaar is binnen de kliniek alsmede bij deze patiëntenraad.

Besproken is om als CvT een presentatie, bestemd voor zowel patiënten als medewerkers, in de kliniek te geven en op deze wijze de functie van de CvT uit te leggen dan wel als afvaardiging bij de afdelingen langs te gaan.

5. De rechtsprekende taak

Op de tweede maandag van de maand zijn de beklagzittingen gepland. De beklagcommissie bij de OVK is altijd meervoudig en bestaat uit een voorzitter en twee bijzitters. Mevrouw mr. T. Fuchs heeft dit jaar 11 keer de beklagcommissie voorgezeten, in de maand September heeft mr. J. Neslo de beklagcommissie voorgezeten. De overige leden van de CvT hebben wisselend als bijzitter deelgenomen aan de beklagcommissie. Tijdens de beklagzitting, en voorafgaand aan de zitting, neemt de beklagcommissie kennis van de in het dossier aanwezige stukken (klaagschrift met bijlagen en verweer) en van eventuele uitspraken van de RSJ.

In 2020 heeft een deel van de zittingen digitaal plaats gevonden in verband met de coronamaatregelen. Met soms enige digitale rompslomp is dit meestal relatief goed verlopen. Hoewel 'fysieke' zittingen op locatie het meest wenselijk zijn, was (en is) dit een goed alternatief om de afdoening van klachten wel door te laten gaan.

Verder heeft de beklagcommissie op grond van artikel 59 lid 3 Bvt ook een groot aantal (eenvoudige) zaken buiten zitting afgedaan. Het gaat in deze om kennelijk niet-ontvankelijke, kennelijk ongegronde/gegronde klachten.

6. Management- en totaaloverzicht KLAVER

Met ingang van 2012 verzoekt de Dienst Justitiële Inrichtingen aan de commissie om bij haar jaarverslag het managementoverzicht en totaaloverzicht uit KLAVER³ te voegen.

De commissie zal aan dit verzoek tegemoetkomen maar plaatst daarbij wel een kanttekening. KLAVER baseert de berekeningen op alle klachten waarin enige activiteit is geweest in het verslagjaar, in casu 2020. Dit betekent dat in de gevraagde overzichten ook gegevens worden meegenomen van klachten met een kenmerk uit het voorgaande jaar (2019). Hierdoor worden klachten met een kenmerk uit het verslagjaar die in het huidige kalenderjaar maar vóór het schrijven van dit verslag zijn afgedaan niet meegenomen.

³ Staat voor **KLA**chten **Ver**werken **En** **R**apporteren en is het klachtenregistratiesysteem van de commissies van toezicht.

De commissie baseert de berekeningen en gegevens in haar verslag uitsluitend op klachten die zijn aangemaakt in het verslagjaar. Dit betekent dat de verzochte overzichten afwijken van hetgeen in andere hoofdstukken van dit verslag is te lezen.

7. Algemene conclusie

2020 is een bijzonder jaar geweest door de corona-uitbraak en de beperkingen die dit met zich mee heeft gebracht voor de kliniek en haar patiënten. Na aanvankelijk wat strubbelingen over het insluitbeleid als gevolg van de pandemie, hetgeen erg moeilijk was voor de patiënten, is dit uiteindelijk goed gegaan. De commissie heeft een positief beeld van de inspanningen die de directie en het overige personeel binnen de inrichting levert teneinde het verblijf, ondanks de corona-maatregelen, van patiënten goed te laten verlopen. Daarnaast heeft de kliniek te maken gehad met ingrijpende incidenten, dit is voor de Commissie van Toezicht diverse keren een belangrijk punt van aandacht geweest voor het uitvoeren van haar toezichthoudende taak.

Utrecht,

De secretaris

De voorzitter

